

"Çağrı filmi nasıl çekildi?" Mustafa Akkad anlatıyor

Emir Maruf ŞATIR, 12 Temmuz 2021

<https://www.gzt.com/mecra/cagri-filmi-nasil-cekildi-mustafa-akkad-anlatiyor-3594004>

Çağrı için inşa edilen birebir boyutlardaki Kâbe modeli.

“Çağrı” ya da orijinal ismiyle “The Message/Er-Risale” (1976) filmi, İslâmiyet'in doğuşunu Batı'ya anlatan en önemli yapıtlardan biri. Üzerinden 40 yıldan fazla bir süre geçmesine rağmen İslâm âleminin gündemindeki yerini koruyan bir şaheser. İşte yaptığı işlerle Müslümanların kalbinde taht kuran dünyaca ünlü yönetmen Mustafa Akkad'ın ağzından, ömrü bin bir zorluk ve meşakkatle geçen Peygamberimizin nice güçlüklerle çekilen filminin, Çağrı'nın hikâyesi...

“Aslında böyle bir film ortaya koyma fikri, zihnimde yoktu. Amerika'ya gitmiş, yönetmenlik eğitimi almış ve bazı basit filmler çekmeye başlamıştım. Aynı sırada evlenmiş ve çocuk sahibi olmuşum. Çocuklarım büyüdükçe, bazı şeylerin eksikliğini hissetmeye başladım. Bunlardan en önemlisi, çocuklarıma **dinimizi, İslam'ı** iyi bir şekilde öğretmekti. Ancak **dinimizi** güzel bir şekilde anlatmam gerekenler sadece çocuklarım değildi. İçinde bulunduğum **Batı** toplumu İslam hakkında pek çok yanlış yargıya sahipti. Bu olumsuz algının değişmesi gerekiyordu.

Mustafa Akkad (1930-2005).

Biz gurbetteki Araplar, Arap devletlerini ve kurumlarını bize çocuklarımız için öğretmen göndermediklerinden daima eleştirirdik. Ancak bir müddet sonra iğneyi devletlerden ve kurumlardan evvel kendime batırmam gerektiğini fark ettim. Sinema benim ihtisas alanımdı ve ben kendi alanımda bir şey ortaya koymadan diğerlerini eleştiriyordum. Kendi alanımda bir şeyler yapmalıydım. Çağrı filmi işte böyle bir arayışın sonunda doğdu.

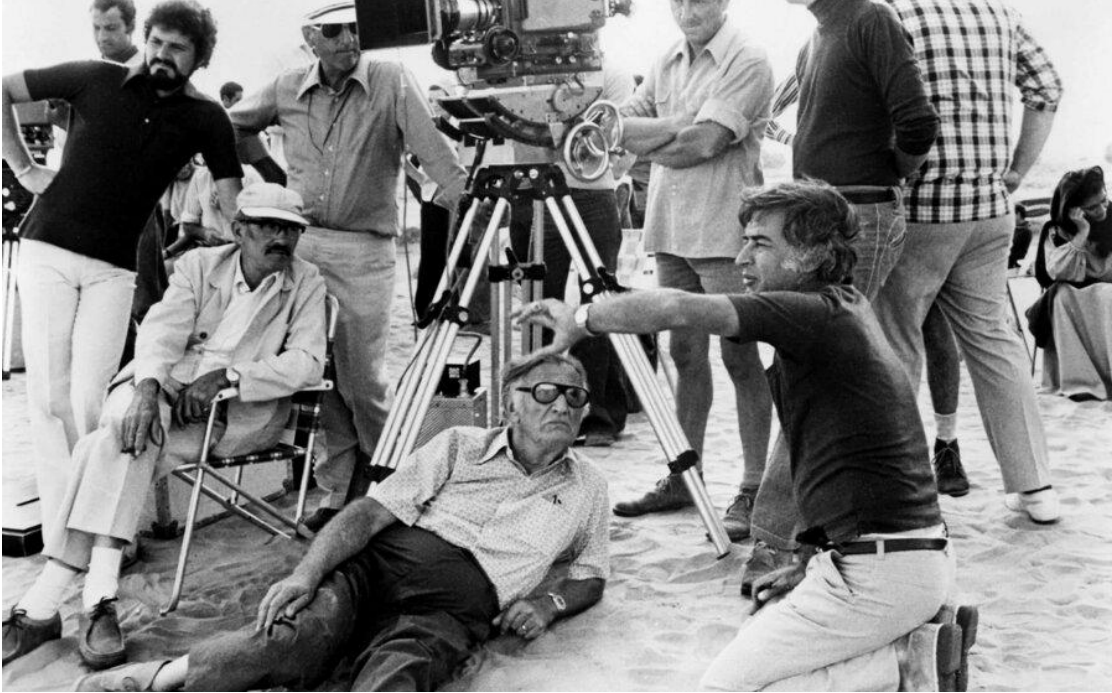

Çağrı'da, Medine'de Müslümanların Hz. Peygamber'i karşılamaya hazırlandığı sahne...

Hayatımda geçirdiğim en çetin zamanlardan biriydi. Evet, **Peygamberimizin** hayatını konu alan bir film çekmek istiyordum. Ancak konu oldukça hassas ve kritikti. Ayrıca film için sponsor bulmak da başlı başına bir dertti. Çünkü Yahudilerin **Hollywood'da** ciddi bir ağırlığı vardı ve **Arapları** dünyaya iyi sunacak her türlü projeye son derece karşıydılar. Ben de geçmişte çok büyük işlere imza atmadığımdan ismim fazlaca bilinmiyordu. Bu yüzden **beş sene boyunca** başkentten başkente bütün **Arap** dünyasında filmim için sponsorluk aradım. Nihayetinde **Kuveyt, Libya ve Fas üçlüsünü** proje için finansman olmaya ikna edebildim. Bu üç ülke, **10 milyon euro** olan filmin maliyetini aralarında eşit bir şekilde paylaştı. Elde edilen meblağ, bir İsviçre bankasında duracaktı.

- **Hâlâ yeterince maddi kaynağımız yoktu. Beni finanse eden ilk kişi Adnan Kaşıkçı adlı Suudi bir milyarderci. Amerika'dan gelip bu filmi çekebilmem için Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta bir ofis açtı. Bu, benim hayatımın dönüm noktasıydı.**

Burada çalışmalara başladık. Daha sonra **Mısır'ın** başkenti **Kahire'ye** gittik. Sünnî İslam dünyasının en köklü kurumlarından biri olan **El Ezher Üniversitesi** ile birlikte filmin senaryosunu hazırlamak üzere yaklaşık bir yıl çalıştık. Sonunda **Ezher** üyeleri **Tevfik el Hakîm, Abdurrahman eş-Şerkavi, Kahire Üniversitesi'nde İslami İlimler hocası olan Doktor Ahmet Şelebi** ve **Lübnanlı** bazı hocaların katkılarıyla senaryoyu tamamlamaya muvaffak olduk. Hocalardan oluşan bu ekibin farklı bölgelerden gelmesi önemliydi. Zira yapacağımız film tüm **Müslümanlara** hitap etmeliydi. Bu yüzden filmin senaryosunu hazırlarken **Peygamberimizin** hayatı hakkındaki tüm dinî görüşleri göz önünde aldık. Aksi hâlde bambaşka sorunlarla karşı karşıya gelebilirdik.

Akkad, çekim ekibine bir sahneyi anlatırken...

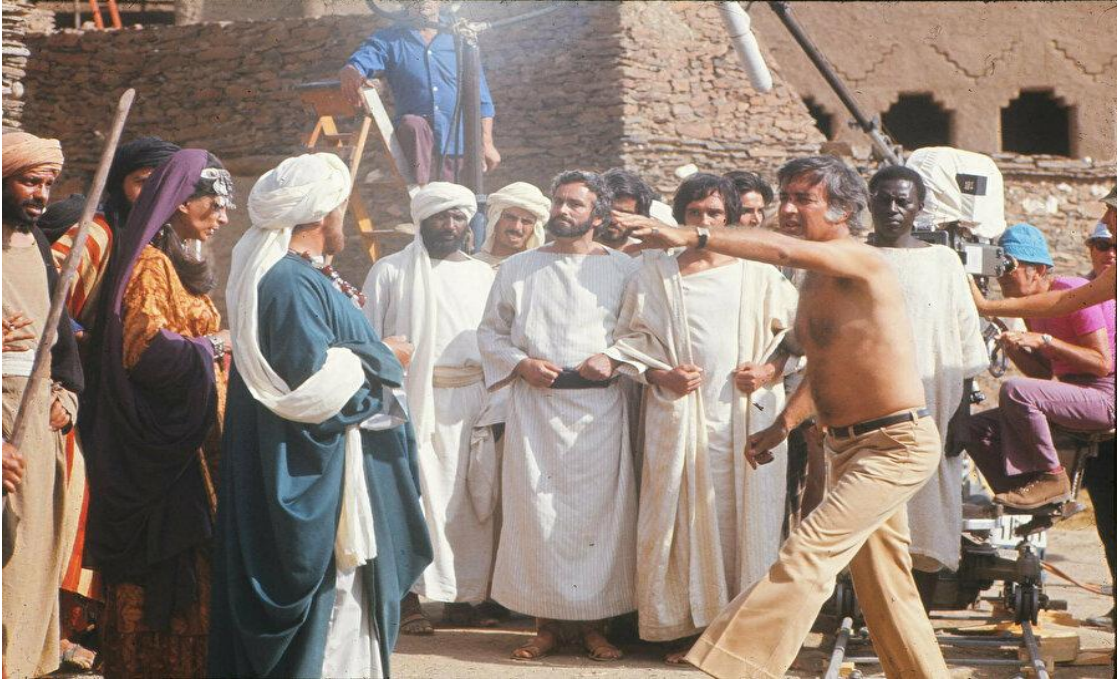
- Bu ekibin misyonu, filmin senaristi olan İrlanda asıllı Amerika vatandaşı H.A.L Craig ile beraber çalışmaktı. Senaryo Craig tarafından İngilizce olarak yazılıyor, daha sonra Arapçaya çevrilip oluşturulan komisyona sunuluyor, komisyonun tasahihinden sonra İngilizceye tercüme edilerek yeniden senariste geliyordu. Böylece senaryomuz en az dört beş kere tercüme edilerek son şeklini aldı. El Ezher, metnin her bir sayfasına ayrı ayrı mühür vurdu. Ezher'in muvafakatını aldıktan sonra Lübnan'a, Yüksek Şif İslam Konseyi'ne gitmemiz gerekiyordu. Bu konseyin de onayını aldıktan sonra geriye sadece Suudi Arabistan'da bulunan, İslam dünyasının etkili kurumlarından biri olan İslam Birliği, daha meşhur ismiyle "Rabıta" kalıyordu.

Arapça ve İngilizce olarak aynı anda çekilen Çağrı'nın afişleri.

Merkezi Mekke'de bulunan Rabıta'ya gittiğimizde daha okumadan senaryoyu yüzümüze fırlattılar. Kafalarında bunun "Hollywood yapımı, Anthony Quinn'in başrolde oynadığı bir Hz. Muhammed" filmi olduğu ön yargısı bulunduğundan, zaten başından itibaren filme karşıydılar. Bu algı ise Mısır'daki Eham Gazetesi'nin yaptığı bir habere dayanıyordu. Gazete, filmin adının "Muhammed Rasulullah, başrolde Antony Quin" olduğunu yazmış, bu da zihinlerde Hz. Muhammed'in filmde temsil edileceği fikrini uyandırmıştı.

Üyelerden biri "İslâm'ı anlamak isteyen Kur'an'a baksın" dedi. Hz. Peygamber'in yüzünü göstermenin caiz olmadığını biliyordum. Ancak cennetle müjdelenen on sahabi olan Aşere-i Mübeşşere'nin görüntülerinin haram olduğu bana öğretilmişti. Daha sonra filmde müzik kullanıp kullanmayacağımı sordular. Olumlu cevap verince "Müziğin girdiği evden bile melekler kaçar, bu yüzden caiz olmaz" dediler.

Mekke müşriklerini canlandıran oyuncular ve Mustafa Akkad.

- O sıralar Neil Armstrong aya yeni çıkmıştı. Onlara biz burada görüntünün haram olup olmadığını tartışırken insanların aya çıktığını, burada abesle işgal ettiğimizi söyledim. Ayrıca onlara “Madem görüntü haram, neden o zaman Kral Faysal’ın Ukaz Gazetesi’nde fotoğrafı var?” diye sorduğumda içlerinden biri, bunun “gölgenin dondurulması olduğundan haram sayılmayacağı” cevabını verdi. Toplantının amacı film senaryosu için onay almaktan bütünüyle çıkmış, dinde görüntünün haram olup olmamasına evrilmmişti. Gördüğüm bu sahne karşısında dehşete düşmüştüm. Oysa bana Kaliforniya Üniversitesi’nde öğrenciyken görüntü nazariyesini Müslüman bir Arap olan Hasan İbn Heysem’in icat ettiğini öğretmişlerdi.

Anthony Quinn, filmin senaristi H. A. L. Craig'le satranç oynuyor.

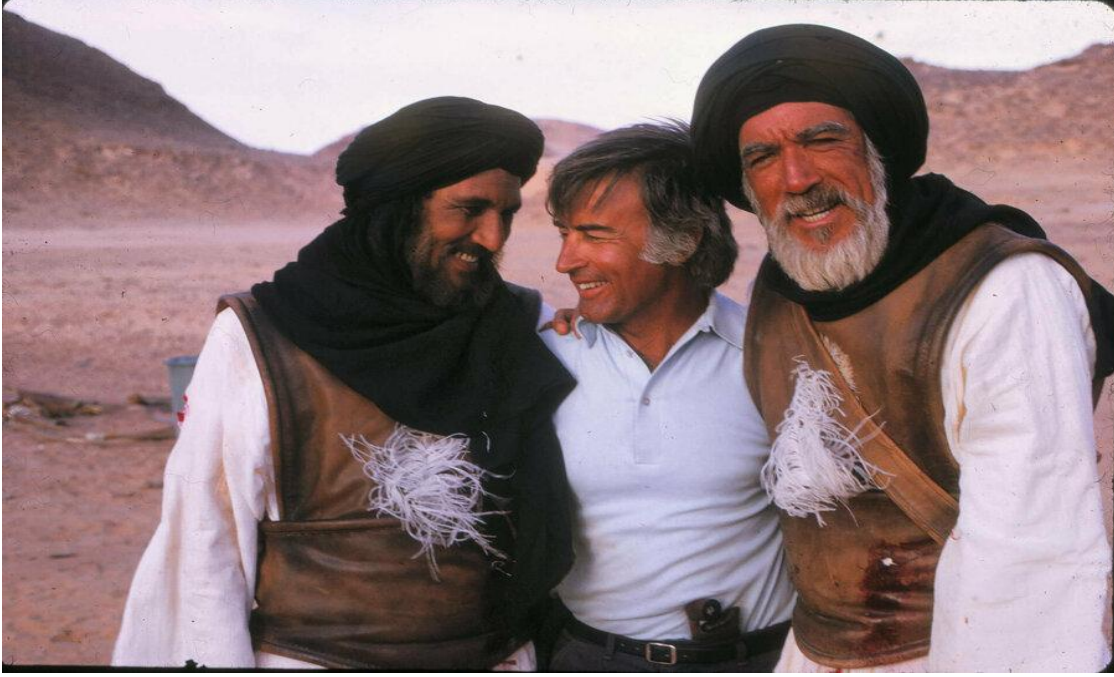
Rabita üyelerinin neredeyse tamamı **Suudi** olmayan üyelere oluşuyordu. Onlar benim için kraldan çok kralcılardı. Sadece tek bir üye film için onay vermişti. O da bir **Suudi** idi. Sâir üyelerin karşıt oy vermesiyle o günkü toplantıdan filmin tüm ülkelerde yasaklanması kararı çıktı. Sebebi ise filmin **İslam'a** zararının dokunabileceğiydi. Bu kararla birlikte üç ana spondan biri olan **Kuveyt** filmi finanse etmekten çekildi. **Adnan Kaşıkçı** da bana verdiği desteği kesti. Ancak aramızdaki anlaşma gereği **Kuveyt'in** film için verdiği para bizde kalacaktı.

Filmin Arapça versiyonunda, Ebû Cehl'in tokatlanma sahnesinde, Akkad oyuncularını yönlendirirken.

Tüm bu kopan gürültülerden sonra filmin sponsorlarından olan **Fas'a**, **Kral İkinci Hasan** ile görüşmeye gittik. **Kral Hasan**, dünya görüşü açık, anlayışlı bir adamdı. Filmi burada çekebileceğimi, ancak bunun Fas'ta çekildiğine dair herhangi bir reklam yapılmaması şartıyla gerçekleşebileceğini söyledi. Bunun üzerine hiç vakit kaybetmeden işe koyulduk. Dekorları dizayn ettik, temsili **Kâbe'yi** inşa ettik ve **Mekke** şehrini tamamladık. Filmi **Arapça ve İngilizce** olarak aynı senaryo, ancak farklı oyuncu kadrolarıyla çekmeye başladık. Sahneleri önce **İngilizce** olarak çekiyor, daha sonra **Arapçasına** geçiyorduk. Bunun nedeni ise **Araplardan** oluşan ekibin, sahnede yapacakları hareketlere aşinalık kazanmasıydı. Mesela filmin İngilizce nüshasında **Hz. Hamza'yı** **Antony Quinn** canlandırırken, Arapça nüshasında aynı rolü **Abdullah el Gays** temsil ediyordu. Bunun nedeni ise **İslâm'ı Batı'ya** kendi dilleriyle, kendi oyuncularıyla ve en önemlisi kendi mantıklarıyla anlatmaktı. Bu amaca yönelik ola-

rak örneğin filmde **Habeşistan'a** iltica eden **Müslümanlarla** bir **Hristiyan** olan **Habeş Kralı Necaşi'nin**Hristiyanlık ve Hz. İsa ile ilgili diyaloglarına kasıtlı olarak uzun bir yer ayırdım.

Akkad, filmin Arapça ve İngilizce nüshalarında Hz. Hamza'yı oynayan Abdullah el Gays ve Anthony Quinn'le.

Filme başlayalı **altı ay** olmuştu. Ufak tefek sorunlar çıksa da, ciddi bir engelle karşılaşmadan çekimleri sürdürüyorduk. Ancak gelen bir **haber**, her şeye sıfırdan başlamamıza neden olacaktı:

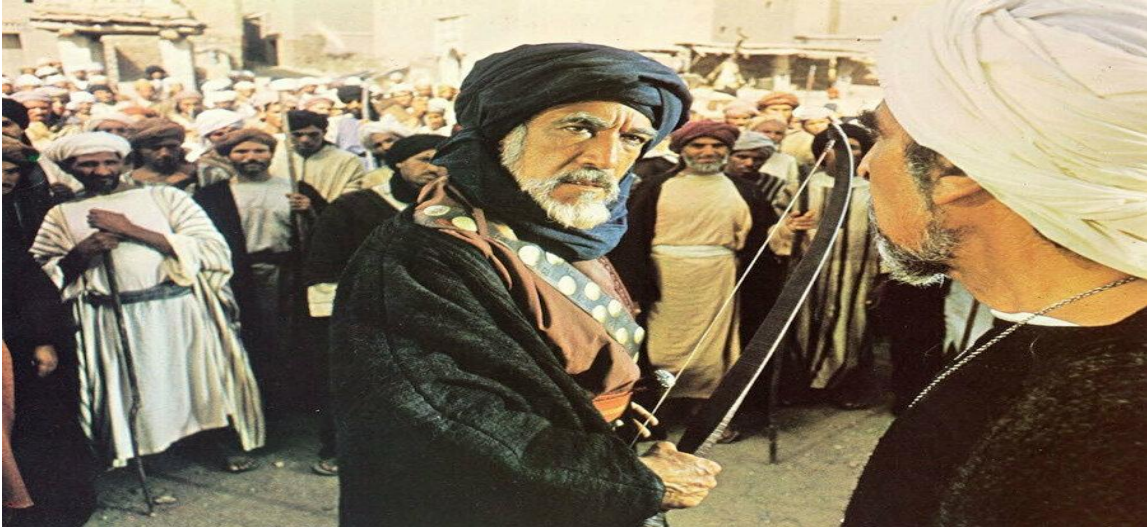
- **Bir gün filmin çekildiği sete Kral İkinci Hasan tarafından biri gönderildi. Gelen görevli, kralın beni beklediğini söyledi. Arabaya binip saraya gittik. Kralın huzuruna çıktığımda endişeli bir biçimde odanın içinde volta attığını gördüm. Sonra yüzünü bana çevirerek şöyle dedi: "15 gün içinde ülkeyi hemen terk etmeniz gerekiyor." Bu söz başıma bir balyoz gibi inmişti. Kral'ın yanından ayrıldıktan sonra bu ani kararın nedenini öğrendim. O zamanın Suudi Arabistan Kralı Faysal, Fas Kralı'nı 1974'te başkent Rabat'ta toplanacak olan İslâm Zirvesi Konferansı'na katılmamakla tehdit etmişti. Kral Faysal gerçekten hürmet ettiğim bir liderdi. Özü sözü bir kişiydi. Ancak bu kararına hiçbir şekilde anlam verememiştim. Kral Hasan -samimi bir şekilde- yapacak bir şeyinin olmadığını, bu olayın sorumluluğunu ona yüklemememi söylemişti.**

Mustafa Akkad, çekimler sırasında.

Filmi çekmeye başlamadan pek çok sorunla karşılaşmamıza rağmen bir şekilde hepsini aşmıştık. Ancak filmi çekmeye başladıktan altı ay sonra ülkeden kovulunca dekorlar, ekipmanlar, setler elimizde kalmıştı. Ayrıca nereye gideceğimizi de bilmiyorduk. Tam da bu yoğun ümitsizlik ortamında **Libya**'ya gitmeye karar verdik. Ülkeyi terk etmemiz için verilen müddetin bitmesine üç gün kala **Libya lideri Muammer Kaddafi**'den randevu istedik. Hemen ertesi gün teklifimiz kabul edildi ve çektiğimiz bazı sahnelerle birlikte **Devrim Liderliği Konseyi** ve **Kaddafi** ile görüşmek üzere başkent **Trablus**'a geldik. Toplantıda, elimizdeki kesitleri onlara gösteriyorduk ki bir ilginç bir gelişme hasıl oldu:

Müslümanların 'Allâhuekber' nidaları eşliğinde Peygamberimizi Mekkeli müşriklerin attıkları taşlardan koruyarak Kâbe'ye sağ salim götürmeye çalıştığı sahneyi izletirken, Kaddafi -filmin tesiriyle olacak- 'Allâhuekber' diyerek koltuğundan doğruldu. O zaman anladım ki film hakkında güvenleri oluştu. Bana dönerek, 'Suudi Arabistan neden bu filme karşı çıktı ki? Bu filmin tamamlanması gerekiyor, bunun için ne istiyorsunuz?' dedi. Ona üç sorunumuz olduğunu, halledildiği takdirde filme devam edebileceğimizi söyledim.

Hız Hamza'yı canlandıran Anthony Quinn'in Ebû Cehl'i tokatladığı sahne.

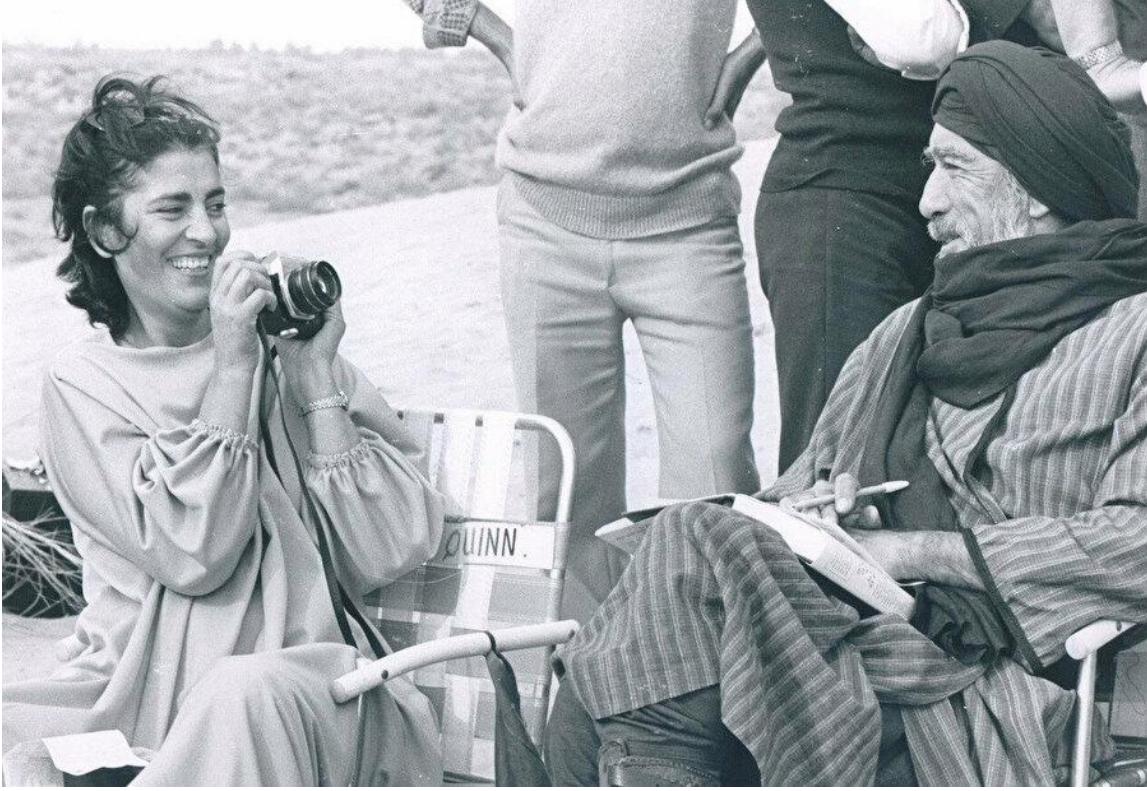
Bu sorunlardan ilki **Fas'ta** kalan setlerin ve film ekipmanlarının akıbetinin ne olacağıydı. Çünkü bu ekipmanların **Libya'ya** taşınması ve aynı setin tekrardan kurulması için büyük bir paraya ihtiyaç vardı. Ayrıca Fas sponsorluktan çekildiğinden maddî gücümüz azalmıştı. **Kaddafi** adamlarından birine **“Gerekeni yapın”** diyerek bu sorunu halledeceğini gösterdi. İkinci sorun ise filmde oynayan, ancak oyuncu olmayan topluluklardı. Fas'ta bu insanları bulmak çok kolaydı. **1000 kişi istiyorduk,5000 kişi gönderiyorlardı.** Ayrıca bizden talep ettikleri ücret de çok azdı. **Kaddafi** bu sorunun halli için silahlı kuvvetleri bize tahsis etmeyi önerdi. Ancak ona askerlerin çok genç ve saçlarının traşlı olduğunu, benim istediğimse daha yaşlı yüzlere sahip insanlar olduğunu söyledim. Bunun üzerine ordu komutanına dönerek **“Halk Direniş Örgütü'nü gönderin.”** dedi.

Akkad, Uhud Savaşı sahnesinde, Hz.Hamza'yı canlandıran A. Quinn'e taktik verirken.

Bu sorun da böylece giderildi.

- **Üçüncü sorunumuz ise, filmin İngilizce nüshasında oynayacak aktörlerin alkol tüketimiydi. Kaddafi bunu duyunca duraksadı ve yaklaşık iki dakika boyunca düşündü. Sonra bana dönerek bunu da kabul ettiğini, ancak oyuncuların sadece onlara mahsus bir bölgede içmeleri gerektiğini söyledi. Libya liderinin iş bitiriciliği sayesinde tüm sorunlarımız böylece çözülmüştü. Hiç hız kesmeden elimizdeki tonlarca ağırlıktaki kıyafetleri, ekipmanları, arabaları ve hatta eğittiğimiz atları dahi gemiye yükleyerek Trablus Limanı'na getirdik.**

Irene Papas ve Anthony Quinn, Uhud Savaşı sahnelerinin çekim aralarında şakalaşırken.

Şurası kesindi ki **Trablus** film yapmak için elverişli bir şehir değildi. Zira bir film için lazım olan alet edevattan neredeyse hiçbiri burada bulunmuyordu. Bu da her şeye sıfırdan başlayacağımız anlamına geliyordu...

Film için gerekli olan şehirleri yeniden inşa ettikten sonra filmi çekmeye devam ettik. Benim için en zor olan şey, aslında oyuncu olmayan grupları yönlendirmeye çalışmaktı. Bunlar çekimleri engelleyebilecek kadar hamasi kişilerdi. Örneğin **Uhud Savaşı'nı** çekerken ilginç bir şey yaşandı. **Hz. Hamza'nın** müşriklerle savaştığı sahnede onun etrafına bu insanlardan birkaç kişiyi yerleştirmiştim. Yapılması gereken savaşan birliklerin boş bir alan açması, **Ebu Sufyan'ın** karısı olan **Hint'in** kölesi **Vahşi'nin** de bu birliklerin arasından sıyrılıp elindeki mızrağı fırlatarak **Hz. Hamza'yı** öldürmesiydi. Her şeyi hazırladıktan sonra sahneyi çekmeye başladık. Vahşi **Hz. Hamza'nın** etrafında savaşanların çevresinde tur atıyor ancak mızrağı fırlatmak için bir türlü açığı yakalayamıyordu.

Akkad'ın güçlkle çekebildiği, Hz. Hamza'nın şehadet sahnesi.

Çünkü Hz. Hamza'nın etrafındakiler hiçbir şekilde bir boşluk açmıyordu. Çekimi durdurup yanlarına gittim. “**Neden komutlara uymuyorsunuz?**” dedim. Aldığım cevap hepimizi güldürmüştü. “**Biz arayı açarsak Vahşi Hz. Hamza'yı öldürür, buna müsaade edemeyiz!**” Filmden yıllar sonra tekrardan **Vahşi'yi** canlandıran aktör ile bir araya gelme fırsatı buldum. Bana çok kızgın olduğunu söyledi. Yıllar sonra ilk kez görüştüğüm birinden ilk olarak bunu duyunca biraz afallamışım. Sebebini sorduğumda insanların filmde **Hz. Hamza'yı** öldürdüğü için sokakta ona saldırdığını, filmdeki olumsuz rolü yüzünden hiçbir film şirketinin onu işe almak istemediğini, bu yüzden bir süredir işsiz kaldığını öğrendim. Hemen tanıdıklarımдан bazı kişileri arayarak ona iş vermelerini söyledim. Onun için üzülmiştim, ancak insanların filmi bu kadar benimsediğine şahit olmak hem hayret, hem de gurur vericiydi.

Mustafa Akkad, çekim arasında oyuncularla sohbet ederken...

- **Yine Uhud Savaşı'nı çekerken bir olay daha yaşandı. Senaryo şöyleydi: Peygamberimizin ordunun arkasını kollamak için tepeye yerleştirdiği okçuların mevzilerini terk etmesi sonucunda ordunun arkası sarılmış, Müslümanlar iki grubun arasında kalarak ele geçirdikleri üstünlüğü kaybetmişlerdi. O sırada Peygamberimiz de ricat (geri çekilme) emri vermiş, asker tepelere çıkarak geri çekilmişti. Buna göre savaşan birliklerin benim komutumla savaş alanından yukarı çıkmaları gerekiyordu. Sahneyi çekmeye başladık. Ben onlara ricat komutunu veriyordum, ancak hiçbir şekilde yerlerinden kıpırdamıyorlardı. Yaklaşık on kere tekrarlamama rağmen pozisyonlarında bir değişiklik olmadı. Yine sahneyi durdurarak yanlarına gittim ve neden dediklerimi yapmadıklarını sordum. Aldığım cevap hepimizi şaşırtmıştı: “Biz Müslümanız, mevzilerimizi terk edemeyiz!”**

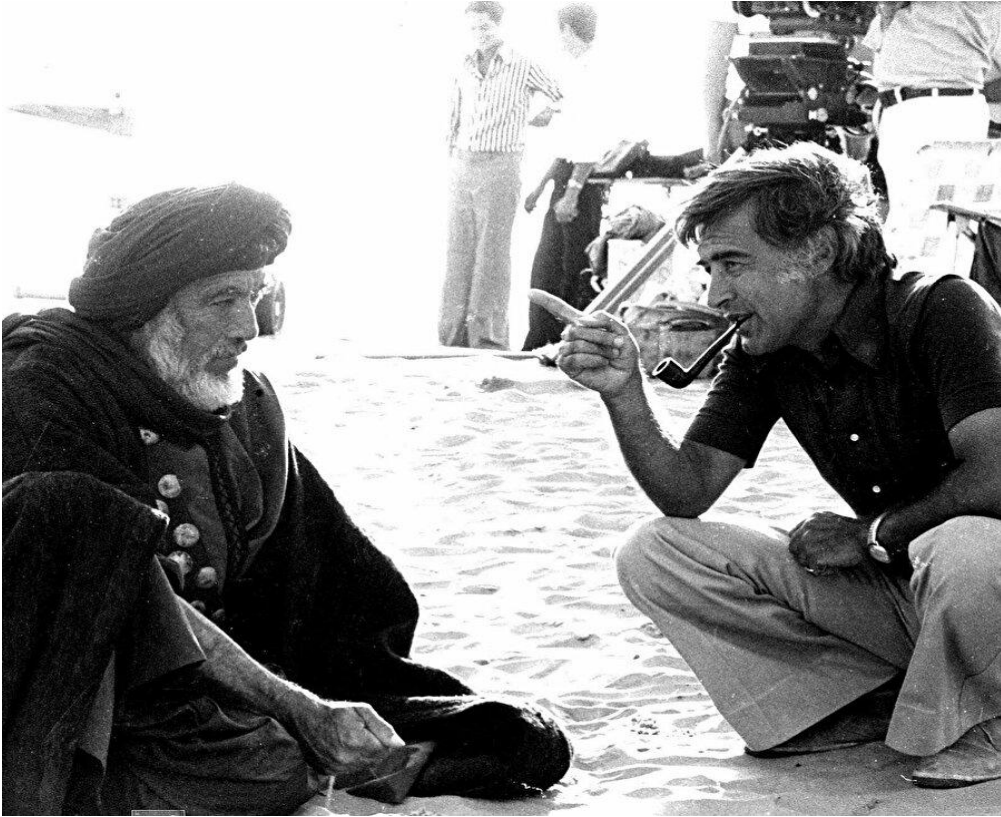
Filmin en meşhur sahnelerinden: Müslümanlar, Mekke'ye giriyor.

Filmde iki sahne beni çok zorladı. Bunlardan biri şüphesiz filmin sonlarındaki **Mekke'ye giriş sahnesiydi**. Müslümanlar yıllar önce Mekkeli müşriklerin uyguladıkları baskı ve zulüm neticesinde hicret ettikleri **Mekke'ye** muzafferler olarak geri dönüyorlardı. Bu nedenle yüzlerinde zafer ve kendilerine güven alametlerini görmek istiyordum. Komutları verdim ancak çekim esnasında kati surette yüzlerinde o coşkuyu bulamadım. Sonra yanlarına gidip “Yarın çekim olmayacak. **Kral İkinci Hasan'ın** doğum günü münasebetiyle [1973'teki] **Yom Kippur Savaşı'nda Süveyş Kanalı'nı** geçen **Mısır Ordu Komutanı** ile **Golan Tepeleri'ni** geçen **Suriye Ordu Komutanı** size hitap etmek üzere buraya gelecek” dedim.

Ertesi gün onları Mekke'ye giriş sahnesinde bulunmaları gereken yerde topladık. Ayrıca oraya **Kral İkinci Hasan'ın** fotoğrafının bulunduğu kocaman bir platform koyduk ve onların yüz ifadelerini kaydetmek üzere platformun altına özenle gizli kameralar yerleştirdik. Daha sonra

sete yeni gelen ve **H.z. Hamza** karakterini oynayacak olan Mısırlı oyuncu **Abdullah Gays'a** Mısır komutanının kıyafetini, Suriye'den gelen oyuncu **Talat Hamdi'ye** de **Suriye komutanının** kıyafetini giydirdim. Sonra onları arabalara bindirerek yaklaşık bir mil uzağa gönderdim. **Fas** askerlerini de yanlarına vererek arabaların yanlarında koşmalarını istedim. Saat geldi ve konvoy platformun olduğu yere ulaştı. Savaşın üzerinden henüz bir yıl geçtiğinden etkisi hâlâ son derece tazeydi. İnsanlar ilk andan itibaren sevinçten çılgına dönmüşlerdi. **Abdullah Gays ve Talat Hamdi** arabadan indiler ve sahneye çıktılar. **Abdullah Gays** yanıma gelerek şöyle serzenişte bulundu:

- “Ben 40 yıldır sahneye çıkıyorum ancak şimdi ne yapacağımı bilmiyorum.” Ona, “Çık ve bütün siyasilerin yaptığı sen de gibi yalan at. ‘Şunu yaptık, bunu öldürdük, parçaladık’ gibi şeyler söyle” dedim. Abdullah Gays mikrofonu eline alarak oradakileri heyecanlandırarak, cesaretlendirecek bir konuşma yaptı. Bu sırada ben de gizlice yerleştirdiğim kameralardan dinleyicilerin zaferi yansıtan yüz ifadelerini kaydettim. Ardından Talat Hamdi hitap etmek üzere kürsüye çıktı. Suriye komutanıyla özdeşleşen geleneksel elini birleştirme hareketini yapınca dinleyiciler coşkudan başlarındaki sarıkları yukarı fırlattılar. Sarıkları bağlamak epey zahmetli bir işti ancak ben neticede arzu ettiğim görüntüleri almayı başarmıştım.

Akkad ve Quinn, bir sahneyi tartışırken.

Çok zorlandığım ikinci sahne ise **Veda Hutbesi** sahnesiydi. **Peygamberimizin** irad ettiği son hutbelerden biri olması ve “**veda**” niteliği taşıması hasebiyle hutbeyi dinleyenlerden ağlamak-

lı bir ifade bekliyordum. Ancak tabiatıyla istediğim ifadeyi bana veremediler. Ne yapacağımı düşünürken **Fas'ın Marakeş** şehrindeki ünlü **Câmiu'l-Fenâ Meydanı'nda**, halk tarafından sevilen bir kişinin insanları toplayarak onlara kahramanlık hikâyeleri anlattığını anımsadım. Bu adam, insanların tüm dikkatlerini celbediyordu. Hiç vakit kaybetmeden yanına gidip ona **“Bu insanları ağlatabilir misin?”** dedim. Bana yapabileceğini, ancak bunun belli bir mukabili olacağını söyledi. Adamla anlaştıktan sonra **Veda Hutbe-si'nde Peygamberimizi** dinleyen sahabileri temsil edecekleri, sahne için bulunmaları gereken (temsili) **Arafat Dağı'nda** topladık ve onlara **Mekke'den Şeyh Hasan el Mekkî'nin** geldiğini haber verdik.

Daha sonra **“Hasan el Mekkî”** kıyafetini giydirdiğimiz adam sahneye çıktı ve bütün ayrıntısıyla **Peygamberimizin** son günlerini anlattı. Birkaç dakika geçtikten sonra orada topladığımız insanların hepsi ağlamaya başladılar. O sahneyi izleyenler, **hutbeyi dinleyenlerin ağlamaklı yüz ifadelerini göreceklere**dir. Bu ve bunun gibi problemler eşliğinde meşakkatli de olsa filmi bitirmeyi başardık.

- **Filmin bittiği ve yakın zamanda vizyona gireceği duyulunca, film bütün İslâm dünyasında yasaklandı. İslâm ülkelerinde yayımlanamadığımızdan, film ilk kez Londra'da seyirciyle buluştu. Bunu duyan Müslümanlar ayaklandı. Çoğu Pakistanlı olan İngiltere'deki İslâmcı örgütler oldukça tutucuydu. Bu insanlar bana, Hint asıllı Britanyalı bir yazar olan, yazdığı Şeytan Ayetleri adlı romanla İslâm aleminden büyük tepkiler alan, hatta Humeynî tarafından başına para ödülü konan Selman Ruşdi muamelesi yapıyorlardı. Çünkü Hz. Muhammed rolünü Antony Quin'in bizzat canlandıracağı şayiası bir kere duyulmuştu. Bu nedenle her yerden filmime ve bana tepki yağıyordu. Artık suikasta uğrayacağımı düşünmeye başlamıştım. Bu yüzden Londra sokaklarında sadece korumaların refakatinde yürüyebiliyordum. Daha sonra filmi protesto eden İslâmî topluluklarla görüşmeye çalıştım. Onlara beğenmedikleri takdirde filmi kaldıracağımı teklif ettim. Ancak teklifimi geri çevirdiler. Ben tepkilerin Batı'dan geleceğini göze alarak bu filmi çekmeye başlamıştım. Ancak tepkiler bana beklemediğim yerden, İslâm dünyasından geldi.**

Filmin meşhur sahnelerinden birinde, Mekke müşrikleri.

Daha sonra bir sinema salonu ayarladık ve protesto eden insanların bir kısmını salonda toplayarak filmi izlettirdik. Filmin sonunda dünyanın dört bir tarafındaki Müslümanları namaz kılarken gösterdiğim bir sahne vardı. Bu sahneye geldiğimizde seyirciler oturdukları yerlerden kalktılar ve perdenin önüne geçerek filmdekilerle birlikte onlar da namaza durdular. Hayatımda gördüğüm en duygusal sahnelerden biriydi. Öyle ki göz yaşlarıma engel olamadım. Aynı zamanda filmin yarattığı tesiri görme bakımından da benim için çok mühimdi.

Film bittikten sonra dışarı çıktık. Yanıma filmi izleyen Müslümanlardan üç kişi geldi. Ağlıyorlardı. Neden ağladıklarını sorduğumda film broşürlerinin barların, içki satan dükkanların üstüne asıldığını, **Peygamber Efendimizin** ismini bu tür münasip olmayan mekânlarda görmeye tahammül edemediklerini, bu yüzden **“Muhammed Rasûlullah”** ismini değiştirmem gerektiğini söylediler. İlk başta bunun sorun olmayacağını anlatmaya çalıştım ancak ikna edemedim. Bu arada hâlâ ağlamaya devam ediyorlardı. Daha sonra kendimi iç muhasebeye çektim ve **“Ben kimim ki insanların saf duygularına zarar veriyorum”** dedim. Benim yanıma gelen üçlü, gerçekten hislerinde samimiydiler. O andan sonra filmin ismini **“Muhammed Rasulullah’tan ‘Er-Risâle’ye çevirdim. (Film, Türkçeye “Çağrı” adıyla geçmiştir.)**

- **Film gösterime girmiş, etrafta oluşan bütün olumsuz bulutlar dağılmaya başlamıştı. İslâm ülkeleri tedricen filmi boykot eden kararlarını geri çekiyor, filmin vizyona girmesine izin veriyordu. Geriye sadece iki ülke kaldı: İran ve Mısır. Son İran Şahı filmin yayınlanmasına onay vermemişti. Bu, İran Devrimi’ne kadar devam etti. Ancak Humeynî de ilk başta kendisinden önce koyulan yasağı kaldırmamıştı.**

Bunun üzerine yetkililerle toplanmak üzere İran'a gittik. "Filmi neden göstermiyorsunuz?" dedim. Bana sorunun filmde okunan ezandan kaynaklandığını, bu yüzden filmi ülkeye sokamayacaklarını söylediler. Filmdeki ezan, Sünnîlere aitti. Şîilerin ezanında ise "Aliyyun Veliyyullah" şeklinde bir ekleme olduğundan, Sünnîlerinkinden farklılık gösteriyordu. Bunun Humeynî'nin fikri olup olmadığını sorduğumda "hayır" cevabını aldım. Bunun üzerine kararını öğrenmek için Humeynî'nin yanına gittik. Bize, "Hz. Peygamber döneminde Sünnî-Şîî ayrımı yoktu" dedi ve filmin gösterimine izin verdi. Film bütün İran salonlarında gösterilmeye başlandı. Ayrıca Çağrı, yabancı filmlerin ülkeye girmesinin yasak olduğu İran'da bir ilkti. Film yaklaşık bir yıl boyunca vizyonda kaldı.

Akkad, Hind binti Utbe'yi canlandıran Yunan oyuncu Irene Papas'la...

İran'ın da onay vermesiyle, geriye sadece Mısır kalmıştı. Mısır'ın, senaryoyu yazdığım ülke olmasına rağmen filmimi yayınlamaması hepimizi çok şaşırtmıştı. Üstelik oyuncuların büyük bir kısmı da Mısır vatandaşıydı. Bu olayın sebeplerini araştırmak için Mısır'a gittim ve filmi Sansür Heyeti'ne izlettim. O zamanlar Vakıflar Bakanı olan Abdurrahman Eş-Şa'ravi film esnasında ağlamıştı. Film bitince de yanıma gelip bana sarılmış ve beni tebrik etmişti. Ancak ikinci kez Mısır'a gittiğimde onunla görüşmeye çalıştım ama her seferinde

adeta benle yüz yüze gelmekten kaçındı. **Şeyh Şa'ravi'nin** film hakkındaki ilk reaksiyonuna rağmen, neticede hiçbir değişiklik olmamıştı.

- **Ezher sanki siyasî bir kurumdu. Her yeni cumhurbaşkanıyla beraber sistemi de tamamen değişiyordu. Benim filmimle ilgili olan karar dini bir gerekçeye dayanmıyordu. Dediğim gibi Ezher siyasî bir kurum gibiydi ve bence bu yasaklama kararının altında siyasî kaygılar yatıyordu. Zira böyle bir film, ülkedeki İslâmî muhalefeti uyandırabilirdi ki bu mevcut sistemin hiç istemeyeceği bir olaydı. Zaten bir süre sonra bu işin peşini de bıraktım. Çünkü film kendini çoktan kanıtlamış, dünyanın her yerinde gösterime girmişti.**

Bir filmde seyirci ya pasif bir izleyici olarak kalır, ya da filmdeki karakterlerle kendini özdeşleştirerek onlarla bir bağ kurar. Başarılı filmlerin sırrı ikincisinde gizlidir. **Çağrı'yı** da başarılı kılan temel etken, tam olarak budur. Özellikle de **Batı dünyasında**. Biz filmi onların dili, oyuncularını ve hatta mantıkları ile çektiğimiz için **Batılı** seyirci filmdekilerle daha kolay bir şekilde bağ kurabildi. Evet, filmin hem hazırlık hem çekim hem de gösterim aşamasında epey sıkıntı çektik. Ancak ben tüm bunlara daima olumlu bir pencereden baktım.

Eğer milyon dolarlar harcasaydım, filmin doğal sürecinde kendi kendine yakaladığı bu reklam başarısını yakalayamazdım.

(Bu metnin hazırlanmasında, Mustafa Akkad'ın çeşitli mecralarda yayınlanan çok sayıda Arapça röportajı esas alınmıştır.)